

УДК 342.922

Г. В. ДЖАГУПОВ,

*кандидат юридичних наук, доцент,
заступник начальника з навчальної та методичної роботи
навчально-наукового інституту підготовки
фахівців міліції громадської безпеки
Харківського національного університету внутрішніх справ*

РОЛЬ ПІДРОЗДІЛІВ ВЕТЕРИНАРНОЇ МІЛІЦІЇ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Розглянуто основні напрямки діяльності підрозділів ветеринарної міліції України в забезпеченні стабільності епізоотичної ситуації та продовольчої безпеки нашої держави. Аргументовано внесення змін до чинного адміністративного законодавства щодо вдосконалення адміністративної відповідальності за порушення у сфері ветеринарно-санітарних вимог.

ДЖАГУПОВ Г. В. РОЛЬ ПОДРАЗДЕЛЕНИЙ ВЕТЕРИНАРНОЙ МИЛИЦИИ В ОБЕСПЕЧЕНИИ ПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ГОСУДАРСТВА

Рассмотрены основные направления деятельности ветеринарной милиции Украины в обеспечении стабильности эпизоотической ситуации та продовольственной безопасности нашего государства. Аргументировано внесение изменений к действующему административному законодательству касательно усовершенствования административной ответственности за нарушение в сфере ветеринарно-санитарных норм.

DZHAGUPOV G. THE ROLE OF VETERINARY POLICE UNITS IN GUARANTEEING FOOD SECURITY OF THE COUNTRY

The main directions of Ukrainian veterinary police units' activity in ensuring the stability of epizootic situation and food security of our country are researched. Providing alterations to administrative legislation in force according to improvement of administrative liability for violations in the sphere of veterinary and sanitary demands is grounded.

Проблема забезпечення продовольчої безпеки населення та захист його здоров'я від інфекційних хвороб, спільних для людей і тварин, є актуальною для всіх країн світу, незважаючи на різний ступінь їх соціально-економічного розвитку. Дана проблема є однією з найважливіших у державі, її вирішення в Україні покладено на органи державного ветеринарного контролю. До таких органів належать і підрозділи ветеринарної міліції з проведення карантинних ветеринарних заходів.

Науково-теоретичну базу дослідження ролі підрозділів ветеринарної міліції в забезпеченні продовольчої безпеки становлять праці вітчизняних і зарубіжних вчених із теорії права (С. С. Алексєєв, М. В. Вітрук, В. В. Лазарєв, М. І. Матузов, А. О. Нечитайленко, І. М. Погрібний, О. Ф. Скакун, О. В. Сурилов, М. М. Тищенко тощо), адміністративного права (В. Б. Авер'янов, О. М. Бандурка, Ю. П. Битяк, С. В. Ківалов, В. К. Колпаков, В. Я. Малиновський, П. І. Павленко тощо). Крім того, проаналізовано роботи, присвячені проблемам адміністративної діяльності органів внутрішніх справ (О. І. Остапенко, І. П. Голосніченко, Я. Ю. Кондратьєв, Є. М. Моїсєєв, Ю. І. Ри-

маренко тощо).

У межах загальної проблеми забезпечення продовольчої безпеки постає необхідність розглянути роль спеціально створеного підрозділу ОВС – підрозділу ветеринарної міліції.

Відповідно до ч. 1 ст. 9 Закону України «Про ветеринарну медицину» [1] підрозділи ветеринарної міліції створені для надання практичної допомоги державним органам ветеринарної медицини в організації та здійсненні контролю й нагляду за виконанням вимог ветеринарно-санітарних заходів щодо профілактики, локалізації та ліквідації карантинних хвороб тварин. Цим положенням Закон України «Про ветеринарну медицину» суттєво конкретизував та розширив права працівників підрозділів ветеринарної міліції. Позитивним і виправданим у цьому плані є розширення можливостей та законодавче закріплення функцій працівників ветеринарної міліції щодо здійснення державного контролю й нагляду за діяльністю суб'єктів господарювання з питань забою тварин, переробки, зберігання, транспортування та реалізації продукції тваринного походження.

До повноважень підрозділів ветеринарної

міліції належить надання практичної допомоги державним органам ветеринарної медицини в організації та здійсненні контролю й нагляду за виконанням вимог ветеринарно-санітарних заходів щодо профілактики, локалізації та ліквідації карантинних хвороб тварин шляхом: забезпечення проведення заходів, спрямованих на ліквідацію спалахів інфекційних хвороб тварин; здійснення державного ветеринарно-санітарного нагляду за виробництвом та обігом продуктів тваринного, а на агропродовольчих ринках – і рослинного походження, ветеринарних препаратів, субстанцій, кормових добавок, преміксів, кормів, репродуктивного матеріалу, а також засобів ветеринарної медицини та засобів догляду за тваринами; здійснення державного ветеринарно-санітарного контролю й нагляду за переміщенням об'єктів державного ветеринарно-санітарного контролю й нагляду в межах України, у тому числі тварин; здійснення державного ветеринарно-санітарного нагляду за додержанням підприємствами, установами та організаціями, а також фізичними особами вимог ветеринарно-санітарних заходів на потужностях (об'єктах), які використовуються для виробництва, переробки, зберігання та обігу продуктів тваринного походження, ветеринарних препаратів, субстанцій, кормових добавок, преміксів, кормів, репродуктивного матеріалу, засобів, що використовуються для їх транспортування, та засобів догляду за тваринами (далі – потужності (об'єкти)); перевірка дотримання правил видачі та оформлення ветеринарних документів, а також документації, пов'язаних із безпекою продуктів тваринного походження, станом здоров'я тварин; зупинення або обмеження діяльності з виробництва та обігу товарів на потужностях (об'єктах) у разі порушення їх операторами вимог ветеринарно-санітарних заходів тощо [2].

Реалізація відповідних обов'язків здійснюється працівниками ветеринарної міліції шляхом відвідування та проведення перевірки ветеринарно-санітарного стану відповідних суб'єктів господарювання. При цьому працівник має впевнитися, чи дотримуються на підконтрольних об'єктах ветеринарно-санітарні вимоги, а саме правила, які передбачені різними нормативними актами [3; 4], а також вимоги та процедури, зокрема протиепізоотичні заходи, критерії безпеки кінцевого продукту, методи переробки та виробництва, процедури тестування, інспектування, сертифікації та ухвалення, карантинні заходи, положення

щодо відповідних статистичних методів, процедури відбору зразків та методів оцінки ризику, пов'язаних із виробництвом та обігом харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі.

Так, наприклад, за даними відділу ветеринарної міліції з проведення карантинних ветеринарних заходів при ГУМВС України в Харківській області протягом 2009 р. було перевірено 3102 об'єкти господарювання різних форм власності, у результаті чого було виявлено 730 порушень ветеринарно-санітарних вимог, унаслідок чого до адміністративної відповідальності було притягнуто 531 особу, серед яких 66 посадових осіб та 465 громадян. Серед об'єктів, щодо яких здійснювалися перевірки, особлива увага приділялася сільськогосподарським підприємствам, птахогосподарствам, птахофабрикам, ринкам, базарам, пунктам громадського харчування, оскільки саме ці об'єкти становлять підвищений ризик виникнення та розвитку інфекційних хвороб тварин та птиці, у тому числі небезпечних для людини.

Слід також відзначити, що значна увага під час перевірок була приділена суб'єктам підприємницької діяльності, які займаються постачанням продуктів харчування до загальноосвітніх навчальних закладів. У більшості загальноосвітніх шкіл послуги за харчування дітей (як постачання продуктів, так і приготування їжі) надаються приватними підприємцями, які виграли відповідні тендери. За таких умов директори навчальних закладів не можуть у повному обсязі забезпечити постійний контроль за діяльністю таких підприємств. У ряді шкіл постачання продуктів харчування здійснюється відповідними комунальними підприємствами, а самі їдальні підпорядковані директорам шкіл. У цьому випадку забезпечується подвійний контроль порядку надходження продуктів харчування до школи – спочатку на комунальному підприємстві під час отримання продукції від постачальників, а потім – під час завезення до школи. Однак, як засвідчили перевірки, продовжуються реєструватися факти придбання продуктів харчування для потреб загальноосвітніх шкіл без відповідних документів про якість та безпеку. Також послаблено контроль з боку місцевих органів влади за діяльністю підприємств мережі громадського харчування, які розташовані поблизу загальноосвітніх шкіл та інших навчальних закладів або ж безпосередньо на їх території.

Крім того, слід відзначити, що з липня

2009 р. до обов'язків підрозділів ветеринарної міліції належить перевірка наявності маркування, що вказує на вміст генетично модифікованих організмів у продуктах харчування тваринного походження. Такі дії ветеринарної міліції пов'язані з урядовими вимогами про необхідність відповідного маркування продуктів щодо наявності або відсутності генетично модифікованих організмів [5].

Так, наприклад, за перше півріччя 2009 р. працівники ветеринарної міліції вилучили з обігу понад 1036 т продукції тваринного походження сумнівної якості. Найчастіше така продукція супроводжувалася фіктивними документами про її якість та безпеку, а в багатьох випадках узагалі транспортувалася без жодних документів.

Слід відзначити, що для здійснення відповідних перевірок суб'єктів господарювання працівники підрозділів ветеринарної міліції залучають до спільних дій представників державної служби ветеринарної медицини, санепідемстанції та органів прокуратури. Крім того, на місцях працівники ветеринарної міліції входять до складу мобільних груп, основним завданням яких є здійснення нагляду за суб'єктами підприємницької діяльності, що здійснюють торговельні та інші операції з тваринницькою продукцією й сировиною. До складу мобільних груп в усіх регіонах входять представники Державної автомобільної інспекції, підрозділів по боротьбі з економічними злочинами. В окремих регіонах здійснюється відпрацювання прикордонних ділянок мобільними групами за участю представників Державної прикордонної служби України.

Разом із тим, незважаючи на високі показники в роботі та важливість функціонування підрозділів ветеринарної міліції, працівники відповідних підрозділів щоденно зіштовхуються з проблемами, пов'язаними з реалізацією своїх функціональних обов'язків.

Так, наприклад, працівники ветеринарної міліції у разі виявлення порушень суб'єктами господарювання ветеринарно-санітарних вимог, встановлених законодавством, зобов'язані вжити заходів щодо зупинення або обмеження їх діяльності (підпункт 6 п. 13 Положення про підрозділи ветеринарної міліції з проведення карантинних ветеринарних заходів). Проте виконати вищезазначений обов'язок у повному обсязі працівники ветеринарної міліції не мають змоги. Це пояснюється тим, що в положеннях статей 42-1, 42-2, 42-3, 188-22, 107 Кодексу України про адміністративні

правопорушення (далі – КУпАП) [6] не передбачено таких видів адміністративних стягнень, як заборона, обмеження, тимчасове припинення діяльності тваринницьких ферм, підприємств із забою тварин і переробки та сировини тваринного походження, об'єктів підприємств торгівлі, громадського харчування, оптово-роздрібних баз, складів, холодильників, ринків незалежно від форми власності. У них передбачений лише один вид адміністративних стягнень – штраф. Тому в разі виявлення порушення ветеринарно-санітарних вимог, встановлених законодавством, на суб'єктів господарювання можна накласти лише штраф. Наприклад, якщо державний інспектор ветеринарної медицини встановлює, що торгівля на ринках здійснюється з порушенням ветеринарно-санітарних заходів, у тому числі в не призначених для цього місцях, він видає письмовий припис заборонити обіг цих тварин або неїстівних продуктів тваринного походження до усунення виявлених порушень та накладає штраф (п. 5 ст. 16 Закону України «Про ветеринарну медицину»).

Однак вважається, що реалізація цього правообов'язку є неефективною, оскільки в жодному законодавчому акті не передбачено строків виконання і не встановлено міри відповідальності суб'єктів, яким було адресовано до обов'язкового виконання вищезазначені приписи або подання. Тому доцільно, на нашу думку, закріпити в п. 19 ст. 11 Закону України «Про міліцію», підпункті 11 п. 16 Положення про підрозділи ветеринарної міліції з проведення карантинних ветеринарних заходів загальний термін вжиття необхідних заходів, вказаних в обов'язкових до виконання приписах або поданнях, і строки повідомлення про результати вжиття цих заходів особі, яка їх надіслала [7]. Крім цього, в КУпАП необхідно помістити норми, що передбачали б адміністративну відповідальність суб'єктів, яким було адресовано припис або подання, за невиконання вказаних у них заходів.

Наведені показники свідчать про значний внесок підрозділів ветеринарної міліції з проведення карантинних ветеринарних заходів у забезпечення стабільності епізоотичної ситуації та продовольчої безпеки нашої держави. Саме тому існує потреба у вдосконаленні адміністративної відповідальності за порушення у сфері ветеринарно-санітарних вимог, що передбачає внесення змін до норм чинного адміністративного законодавства.

Література

1. Про ветеринарну медицину : закон України від 25 черв. 1992 р. № 2498-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 36. – Ст. 531.
2. Про затвердження Положення про підрозділи ветеринарної міліції з проведення карантинних ветеринарних заходів : постанова Кабінету Міністрів України від 29 берез. 2002 р. № 395 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 14. – Ст. 724.
3. Про затвердження ветеринарно-санітарних правил для ринків : наказ Міністерства сільського господарства і продовольства України від 19 черв. 1996 р. № 314/1339 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0314-96&c=1#Current>.
4. Про затвердження Правил передзабійного ветеринарного огляду тварин і ветеринарної експертизи м'яса та м'ясних продуктів : наказ Міністерства аграрної політики України від 21 черв. 2002 р. № 28 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 27. – Ст. 1304.
5. Про безпечність та якість харчових продуктів : закон України від 23 груд. 1997 р. № 771/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 19. – Ст. 98.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – № 51. – Ст. 1122.
7. Василенко В. М. Адміністративно-правовий статус працівників ветеринарної міліції : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Василенко Віктор Михайлович. – Х., 2009. – 184 с.

Надійшла до редколегії 25.05.2010
